

Νεζον οργου-

Handwritten signature in black ink, appearing to be "Α. Β. Β." with a large flourish.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ
2007 ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Γ.

ΝΑΞΙΩΝ ΕΘΝΙΚΑ

ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «Ναξία νῆσος καὶ πόλις» (1) διηγήθη τὰς διαφόρους μεταβολὰς τοῦ ὀνόματος τῆς νήσου Νάξου εἰς Ναξίαν, Ἀξίαν (2), Ἀξιάν (3) καὶ Ἄξον. ὧν τὰ ἐθνικὰ εἶναι:

Νάξιος, Ναξία, Ναξιώτης (4), Ναξιώτισσα, Ἀξιώτης (5), Ἀξιώτισσα, Ἀξιώτης (6), Ἀξιώτισσα, Ἀξωτάκι.

(1) Ναξία νῆσος καὶ πόλις, ἐν Byzantinische Zeitschrift, (Leipzig, 1902, in 8°), Bd. XI, S. 491—6.

(2) Σχόλια εἰς Διονύσιον, ἐν Geographi Graeci minores, (Parisii, 1882, in 4°), ed. Car. Müller, tom. II, p. 437, 451.

(3) Sp. P. Lambros Ethesis chronica and chronicon Athenarum, (London, 1902, in 8°), p. 80—81.— Διονυσίου Περσίου Γεωγραφία μεθοδικῆ ἀπάσης τῆς οἰκουμένης, (Ἐνετίησι, 1818, εἰς 8ον) σ. 199.— Χριστιανικῆς ἀρχαιολογικῆς ἐταιρείας, (ἐν Ἀθήναις, 1909, εἰς 8ον), δευτέρω, Η', σ. 15.— Σ. Κ. Παπαγεωργίου Ὀδοπορικὸν Ἰακώβου Μηλοῦτου, ἐν «Παρνασσῷ», (ἐν Ἀθήναις, 1882, εἰς 8ον), τόμ. 5', σ. 631.

(4) Γεωργίου Φατσέα Γραμματικὴ γεωγραφικὴ ἢ μάλλον ἀνάλυσις καθαρὰ, ἐξηκριδωμένη καὶ σύντομος τῆς νεωτέρας γεωγραφίας, (Ἐνετίησι, 1760, εἰς 8ον), τόμ. Β', σ. 134.— Ἀδριανοῦ Βάλδου Γεωγραφία ἐρμηνεύθεισα ὑπὸ Κ. Ν. Κούμα, (ἐν Βιέννῃ, 1839, εἰς 8ον), τόμ. Γ', σ. 241.— Ἰωσήφ Δε-Κιγάλα περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ἐνετῶν καὶ Ὀθωμανῶν συγχρόνου φρασεολογίας τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, ἐν «Πανδώρα», (ἐν Ἀθήναις, 1871, εἰς 4ον), τόμ. ΚΑ', σελ. 40.— Θ. Ν. Φιλαδέλφειος Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ τουρκοκρατίας, (ἐν Ἀθήναις, 1902, εἰς 8ον), τόμ. Α', σ. 27.— Καισαρίου Δαπόντες Κῆπος χαρίτων τούτεστι βιβλίον περιέχον τὴν περιοδείαν τοῦ τιμίου ξύλου τοῦ ζωποιοῦ σταυροῦ, (Ἀθήνησι, 1880, εἰς 8ον), σ. 183.— Ant. Jeannarakī Ἄσματα κρητικὰ μετὰ διστίχων καὶ παροιμιῶν, (Leipzig, 1876, εἰς 8ον), σελ. 125.— Μαρίνου Τζάνε Μπουνιαλῆ Διήγησις διὰ στίχων τοῦ δεινοῦ πολέμου ἐν τῇ νήσῳ Κρήτης γενομένου, (Ἐνετίησι, ἀρχαί, εἰς 8ον), σ. 135, 213.

(5) Martini Crusii Turcograeciae libri octo, (Basiliae, 1584, in f^o), p. 301.— J. Miklosich et I. Müller Acta et diplomata graeca medii aevi sacra et profana, (Vindobonae, 1887, in 8°), tom. VI, p. 276.— Μιχαὴλ Περγάκη Προδοτικῆς εἰς τὸν Ἐρμούλον ἢ Δημοκρεθηράκλειον, (ἐν Βενετίᾳ, 1817, εἰς 12ον), σελ. 46.

(6) Δανιὴλ καὶ Γρηγορίου τῶν Δημητριάδων Γεωγραφία νεωτερικὴ ἀπὸ διαφόρων συγγραφεῖς, (ἐν Βιέννῃ, 1791, εἰς 8ον), τόμ. Α', σελ. 292.— Νικολάου Κεραμεῶς Ἀντέκκλημα, ἐν Δοσιθέου τοῦ Ἱεροσολύμων τόμῳ Χαράς, (ἐν Ῥημνικίῳ, ἀψέ, εἰς 4ον), σ. 511.

Τὸ ἐθνικὸν Ναξιότης τὸ κείμενον παρὰ Μακκαρίῳ ἱερομονάχῳ, παρ' ἧ τὸ ὅλον χωρίον ἔχει οὕτω: «Ναξία λίθος· ἡ κρητικὴ ἀκόννη· Νάξος γὰρ καὶ Ναξία (ἢ νήσος) καὶ Ναξιότης ὁ πολίτης» (1), εἶναι ἡμαρτημένη γραφὴ ἢ ἀνάγνωσις τοῦ Ναξιότης. Ὁ ἐκδοὺς τὸ λεξικὸν τοῦ Ἰωάννου Ζωναρᾶ ἡμαρτημένως υπέλαβεν ὅτι ὁ Ζωναρᾶς διὰ τοῦ «Νάξος καὶ Ναξία νήσος» νοεῖ Νάξος νήσος καὶ Ναξία λίθος (2), ἀλλ' ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῆς ὀρθῶς παρετήρησεν ὅτι ὁ Ζωναρᾶς διὰ τοῦ «Νάξος καὶ Ναξία» νοεῖ τὴν νήσον Νάξον τὴν ἄλλως Ναξίαν καλουμένην (3).

Τὴν ὁμώνυμον τῆς νήσου μητρόπολιν (4) οἱ ἐπιχώριοι καλοῦσι Χώραν καὶ διαίρουσι μέχρι τοῦ νῦν εἰς τὸ Κάστρον, τὸν Μπουργον καὶ τὸ Νιὸ χωριό. Οἱ χωραῖται πάντας τοὺς οἰκοῦντας τὴν ὑπαιθρον καὶ μεσόγειον χώραν τῆς νήσου καλοῦσι χωριάτας καὶ χωρικούς, ἅτινα εἶναι ἐθνικὰ τοῦ χωρίου σημαίνοντες τὴν κώμην, ἃ ὅμως οἱ ἀγρόται νομίζουσι ὑδριστικά, ἔχοντες ἐκ τοῦ χωρίου τὸ ἐθνικὸν χωριανός καὶ καλοῦντες συχωριανόν τὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου καταγόμενον· τὰ ἐθνικὰ τούτων εἶναι:

Καστριανός, Καστριανή.
 Μπουργιανός, Μπουργιανή.
 Νιοχωρίτης, Νιοχωρίτισσα.
 Χωριάτης, Χωριάτισσα.
 Χωρικός, Χωρικιά.
 Χωριανός, Χωριανή.
 Συχωριανός, Συχωριανή.

Ἡ νήσος διήρηται ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων εἰς τὰ Περίχωρα, τὴν

(1) Macarii hieromonachi ecloga e lexico Suidae, ἐν Iohannis Zonarae lexicon, ed. Iohann. Tittmann, tom. I, col. XCV.

(2) Iohann. Zonarae Lexicon ex tribus codicibus manuscriptis nunc primum edidit Iohann. Aug. Sten. Tittmann, (Lipsiae, 1808, in f^o), tom. II, col. 1386.

(3) Ἀδαμ. Κοραῆ "Ἀτακτα, (ἐν Παρισίοις, 1835, εἰς 8ον), τόμ. Ε', σελ. 235.

(4) Byzantinische Zeitschrift, Bd. XI, S. 496-9.— Νικολ. Δωρύντη Νεωτάτη διδακτικὴ γεωγραφία, ἐν Βιέννῃ, 1838, εἰς 8ον), τόμ. Β', σ. 604.

Ντρυμαλιά, τ' Ἀπεράθου, τοὺς Βόθρους καὶ τὴν Κωμικήν· τὰ ἔθνικὰ τούτων εἶναι:

Περιχωρίτης, Περιχωρίτισσα.
 Ντρυμαλίτης, Ντρυμαλίτισσα.
 Ἀπεραθίτης, Ἀπεραθίτισσα.
 Βοθριάτης, Βοθριάτισσα.
 Κωμιακίτης, Κωμιακίτισσα.

Περίχωρα ἐκλήθησαν ὡς κείμενα περὶ τὴν Χώραν, ἤτοι τὴν μητρό-
 πολιν τῆς νήσου, κεῖνται δ' ἐν αὐτοῖς χώραι καλούμεναι οἱ Ἐγκα-
 ρές, ἢ Ποταμιά, οἱ Μέλανες, οἱ Τρίποδες, τὸ Λιβάδι καὶ τὸ κώμιον
 ὁ Ἀιθελλένης ἐξ ὁμωνύμου ναοῦ καὶ μοναστηρίου μὴ ὑπάρχοντος
 ἀπὸ πολλοῦ τοῦ ἀγίου Θαλλελαίου· τὰ ἔθνικὰ τούτων εἶναι:

Ἐγκαρίτης, Ἐγκαρίτισσα.
 Ποταμίτης, Ποταμίτισσα.
 Μελανίτης, Μελανίτισσα.
 Τριποδιώτης, Τριποδιώτισσα.
 Λιθαδίτης, Λιθαδίτισσα.
 Αἰθελλενίτης, Αἰθελλενίτισσα.

Ἐν Ἐγκαρὲς κεῖνται αἱ κῶμαι ἢ Ἀχαψι καὶ τὰ Μητριά· τὰ
 ἔθνικὰ τούτων εἶναι:

Ἀχαψιώτης, Ἀχαψιώτισσα.
 Μητριώτης, Μητριώτισσα.

Ἐν Ποταμίᾳ, ὀνομασθείσῃ οὕτω ἐκ τῆς διασχίζουσῃ αὐτὴν με-
 γάλῃς ὑδροφόρου χαράδρου, κεῖνται αἱ κῶμαι καὶ τὰ κῶμια: ἢ
 Ἀπάνω Ποταμιά, ὁ Λιεράδος, τὸ Πλατανάκι, ἢ Κάτω Ποταμιά, ἢ
 καὶ Παναγιὰ καλουμένη ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ναοῦ Παναγίας τῆς Θεο-
 σκέπαστης καλουμένης· τὰ ἔθνικὰ τούτων εἶναι:

Ἀπανωποταμίτης, Ἀπανωποταμίτισσα.
 Λιεραδιώτης, Λιεραδιώτισσα.
 Πλατανακιώτης, Πλατανακιώτισσα.
 Κατωποταμίτης, Κατωποταμίτισσα.

Ἐν Μέλανεσ κείνται αἱ κῶμαι: τὸ Κουρνοχώρι ἢ Κουρουνοχώρι ἢ Κουρουνοχώρισ, οἱ Μέλανεσ, οἱ Πέρα Μέλανεσ καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀποστολοὶ ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ὁμωνύμου ναοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων: τὰ ἔθνικὰ τούτων εἶναι:

Κουρ(ου)νοχωρίτης, Κουρ(ου)νοχωρίτισσα.
 Περामελανίτης, Περामελανίτισσα.
 Ἁγιαποστολίτης, Ἁγιαποστολίτισσα.

Ἐν Τρίποδες κείνται ἡ κῶμη Τρίποδες, ἧς τμήματα ὁ Μπλουμᾶσ καὶ τὸ Γναφαρειό, ὅπερ νῦν εἶναι ἄσικον: τὸ ἔθνικόν τοῦ Μπλουμᾶσ εἶναι Μπλουμαδιώτης Μπλουμαδιώτισσα.

Ἐν Λιβαδίω (σπὸ λιβάδι) κείνται αἱ κῶμαι: τὰ Ἀγγίδια, τ' Ἀγερσανί, ὁ Γλιναῶσ καὶ ὁ Γαλανᾶσ: αἱ δύο τελευταῖαι κῶμαι ὡς ἐγγυὲσ καὶ παραλλήλωσ κείμεναι καλοῦνται καὶ δι' ἐνὸσ ὀνόματος ὁ Γαλανογλιναῶσ: τὰ ἔθνικὰ τούτων εἶναι:

Ἀγγιδιώτης, Ἀγγιδιώτισσα.
 Ἀγερσανιώτης, Ἀγερσανιώτισσα.
 Γλιναδιώτης, Γλιναδιώτισσα.
 Γαλαναδιώτης, Γαλαναδιώτισσα.
 Γαλανογλιναδιώτης, Γαλανογλιναδιώτισσα.

Οἱ οἰκοῦντες τὴν κῶμην Ἀγερσανί λέγουσιν ὅτι τὸ ὄνομα τῆσ κῶμης παρεφθάρη ἐκ τοῦ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντος ἄλλοτε ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου, δι' ὃ τὴν ἐπέτειο, ἡμέραν τοῦ εἰρημένου ἁγίου οὐ μόνον ἑορτάζουσιν, ἀλλὰ καὶ πανηγυρίζουσιν.

Οἱ οἰκοῦντες τὰς ὄρεινάσ κῶμασ τῆσ νήσου καλοῦσι τὰ Περίχωρα Κατούμερα: τὸ ἔθνικόν τούτου εἶναι Κατουμερίτης, Κατουμερίτισσα.

Ἡ Ντυμαλιά, γραφομένη ἐν τοῖσ συμβολαίοισ καὶ τοῖσ γράμμασι τῶν Ναξίων Δρυμαλία καὶ Δρυμαλιά, εἶναι κοιλᾶσ μεσογείωσ τῆσ νήσου κειμένη: πρῶτοσ κατ' ἀρχαιότητα μέμνηται αὐτῆσ ἔτει 1413 ὁ Χριστοφόροσ Βονδελμόντιοσ, ὃσ ὅμως καλεῖ αὐτὴν Δαρμίλλαν(1), ἣν ὁ Ἑλλήν μεταφράστησ αὐτοῦ καλεῖ Δαρμίλλην(2), πάντεσ δὲ

(1) Liber insularum Archipelagi, ed. Sinner, p. 91.

(2) Description des îles de l'Archipel par Christophe Buondelmonti: version grecque par un anonyme, ed. Émile Legrand, part I, p. 58.

οί τὸν Βονδελμόντιον ἀντιγράψαντες περιηγηταὶ καὶ νησογράφοι γράφουσιν αὐτὴν Δαρμίλλαν, ὡς ὁ Βενέδικτος Βορδόνης ἔτει 1528 (1), ὁ Ἰωσήφ Ροσάκκιος ἔτει 1598 (2), ὁ Μάρκος Βοσχίνης ἔτει 1648 (3), ὁ Ἰωάννης Θεδενωτός ἔτει 1655 (4) καὶ ὁ Φραγκίσκος Πιακένζας ἔτει 1688, ὃς σημειοῦται ἔτι ὁ γεωγράφος Λωνεδέργιος γράφει αὐτὴν Δαρδαμίλλαν (5). Ὁ Ματθαῖος ὁ ἐξ Ἀρδῆς (6), ὁ Βικέντιος Κορονέλλης (7), ὁ Πάσχ Κρεῖνεν (8) καὶ ὁ Ἰγνάτιος Λίχτλε (9) καλοῦσιν αὐτὴν Δρυμαλίαν. Ὁ Ματθαῖος ὁ ἐξ Ἀρδῆς παράγει τὸ ὄνομα τῆς Ντρυμαλιᾶς ἐκ τῶν λέξεων ὄρυς καὶ ἐλαία, ἅτε καταφύτου οὔσης τῆς κοιλάδος ἐκ τούτων τῶν δένδρων, ὁ δὲ Ἐργέστος Δυγίτος παράγει τὸ ὄνομα ἐκ τῆς λέξεως ὄρυς (10), ὁ δὲ Λουδοβίκος Ῥόσσιος ἐκ τῶν λέξεων ὄρυς, ὄρυμός, τρυμαλιᾶ (11). Ἡ Ντρυμαλιᾶ καθ' ἡμᾶς εἶναι αὐτὴ ἡ λέξις τρυμαλιᾶ λαβοῦσα τὸ γράμμα

(1) Libro di Benedetto Bordone Nel qual si ragiona de tutte l'isole del mondo, (Vinegia, 1528, in fo), fol. XLV.

(2) Gioseppe Rosaccio Viaggio da Venezia a Constantinopoli per mare e per terra, et insienne quello di Terra Santa, (Venezia, 1606, in 4°), fol. 59.

(3) Marco Boschini L'Arcipelago con tutte le isole, scogli, secche e bassi fondi, (Venetia, 1643, in 4°), p. 48.

(4) Thevenot Relation d'un voyage fait au Levant, (Paris, 1665, in 4°), p. 198.

(5) Franc. Piacenza L'Egeo redivivo ὁ sia chorographia del' Arcipelago. (Modena, 1688, in 4°), p. 343, 345.

(6) Mathieu Hardy Relation de ce qui s'est passé en un mission par les villages de l' isle de Naxie, au mois d' aoust 1641, en August Carayon Relation inédite des missions de la compagnie de Jésus à Constantinople et dans le Levant au XVII siècle. (Poitiers et Paris, 1864, in 8°), p. 114.— καὶ ἐν Émile Legrand Relation de l' établissement des pp. de la compagnie de Jésus au Levant, (Paris, 1869, in 12°), p. 24.— Καὶ ἑλληνιστί, ἐν «Ἀνατολῆς», ἐφημερίδος πολιτικῆς, ἐμπορικῆς, φιλολογικῆς, ἔτει Γ', ἐν Σύρω 7/19 Ἀπριλίου 1890, ἀριθμῷ 507.

(7) Isolario, descrizione geographico - historica, sacro - profana, antico - moderna. . . di tutte isole, tomo II, del Atlante Veneto, p. 284.

(8) Pasch die Krienen Breve descrizione dell' Arcipelago, ed. L. Ross, p. 61.

(9) Γ. Π. Κρέμου Ἱστορία καὶ περιγραφή τῆς νήσου Νάξου, ἐν «Ἀπόλλωνο», μηνιαίου περιοδικῷ συγγράμματος, ἔτει Ζ', σ. 163.

(10) Naxos et les établissements Latins de l' Archipel, p. 100.

(11) Reisen auf den griechischen Inseln des ägäischen Meeres, Bd. I, S. 42.— K. Amantos Die Suffixe der neugriechischen Ortsnamen, (München, 1903, in 8°), S. 45 - 46.

ν ἐκ τῆς αἰτιατικῆς τοῦ ἄρθρου ἕνεκα τῆς ἀπροσεξίας τῆς ἀκοῆς ἢ λέξεις τρουμαλιὰ ἀπαντᾷ παρὰ Σωτάδα τῷ Μαρωνεΐτῃ (1) ἀκμάσαντι τελευτῶντι τρίτῃ πρὸ Χριστοῦ κίθωνι, ἐν τοῖς Γεωπονικοῖς (2), ἐν τῇ Παλαιᾷ (3) καὶ Νέᾳ Γραφῇ (4), παρὰ Νεΐλω τῷ ἀββᾶ (5), παρὰ Καλλινίκῳ ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Ὑπατίου (6) καὶ παρὰ τῷ Ἰωάννῃ Ζωναρᾶ (7) καὶ παράγεται ἐκ τοῦ τρύω (πρὸλ. τρύμη, τρύπα). Ἐκλήθη δ' οὕτω τὸ πρῶτον ὁ λάκκος τῆς Ντρουμαλιᾶς (8), μεθ' ὃ ἐπεξετάθη τὸ ὄνομα εἰς ἅπασαν τὴν κοιλάδα παρ' Ἡσυχίῳ (9) ἀπαντᾷ Τρουμαλίτις ἐπώνυμον τῆς Ἀφροδίτης.

Ἐν Ντρουμαλιᾷ κείνται αἱ πλείστα καὶ μείζονες κώμαι τῆς Νάξου μητρόπολις πασῶν εἶναι ἡ κώμη Χαλκειὴ ἢ καὶ Χαρχεὶ καλουμένη (10) πρὸ ταύτης κείνται τὰ κώμα ὁ Κουτσογεραῶδες καὶ τὸ Τσικκαλαρειῶ, εἶτα τὰ Μονοίτσια τὰ καὶ Ἀμονοίτσια καλούμενα κατὰ παραφθορὰν ἐκ τῆς λέξεως μονοίτσια σημερινούσης μικρὰν ἐκκλησιαστικὴν παροικίαν (11) διετέλεσαν δὲ τὰ Μονοίτσια ἐκκλησιαστικὴ παροικία τοῦ οὐ μικρὰν αὐτῶν κειμένου ἐν θρείπιοις μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου· εἶτα κείται ἡ κώμη Φιλώτει προελθούσα ἐκ τοῦ ὀνό-

(1) Πλουτάρχου συγγραμμάτων τόμος τρίτος, Scripta moralia, (Parisiis, 1856, in 4°), ed. Frid. Dübner, p. 12.— Athenaei Deipnosophistae, (Lipsiae, 1859, in 8°), ed. Aug. Meineke, p. 118.

(2) Γεωπονικά, (Lipsiae, 1791, in 8°), ed. Io. Nicolas Niclas, tom. II, p. 298, IV, p. 936, 941.

(3) Ἱερεμίας, 13, 4. 16, 16.

(4) Τὸ κατὰ Μάρκον ἅγιον Εὐαγγέλιον, 10, 25.— Τὸ κατὰ Λουκᾶν ἅγιον Εὐαγγέλιον, 18, 25.

(5) Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νεΐλου ἀββᾶ τὰ εὕρισκόμενα πάντα, ἐν J.—P. Migne Patrologiae cursus completus, (Parisiis, 1860, in 4°), tom. LXXIX, col. 404.

(6) B. Calliniki De vita S. Hypatii, (Leipzig, 1895, in 8°), p. 24.

(7) Iohann. Zonarae Lexicon, ed. Tittmann, tom. II, col. 1748.

(8) Γ. Π. Κρέμου Ἱστορία καὶ περιγραφή τῆς νήσου Νάξου, ἐν Ἀπόλλωνος, τόμῳ Ζ', σελ. 163.

(9) Ἡσύχιος, Hesychii Alexandrini lexicon, (Ienae, 1862, in 4°), ed. Maur. Schmidt, vol. IV, p. 182.

(10) Περὶ τοῦ ἐτύμου καὶ τῆς ὀρθογραφίας τῆς λέξεως Χαλκειὴ διέλαθεν ὁ Ἰω. Β. Κατσουράς ἐν ἄρθρῳ ἐπιγραφόμενῳ «Νάξιακά ζητήματα» ἐν «Αἰγαίου», δημοσιογραφικοῦ ὄργανου τῶν ἀπανταχοῦ Νάξιων, ἐν Νάξῳ, ἔτει Β', ἀριθμοὶς 34, 35 καὶ 36 (3ης, 10ης καὶ 17ης Μαρτίου 1902).

(11) Περὶ τοῦ γεωγραφικοῦ ὀνόματος Παρκία, Παροκία, ἐν Δελτίου τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας, (ἐν Ἀθήναις, 1894, εἰς 8^{ον}), τόμῳ Δ', σελ. 516.

ματος Φιλώτου τινός. Ὁ Ἑρνέστος Δυγίτος σημειοῦται ὅτι οἱ ἀρχαῖοι περιηγηταὶ τὸ Φιλώτειον καλοῦσι Φαλέτ(1). Ὁ περιηγητὴς Ἰωάννης Βαπτιστῆς Ταβερνιέρος γράφων περὶ τῆς νήσου Νάξου ἔτει 1645 σημειοῦται τάδε: «cette (île) de Naxis est remplis de quantité des villages et il y a trois bonnes villes, qui sont Barequa, Gusa et Falet» (2) ταῦτα ἐκ τοῦ Ταβερνιέρου μετέγραψεν ὁ νησογράφος Ὀλδέρτος Δάππερος(3) καὶ ἐκ τοῦ Δαμπέρου ὁ Ἑρνέστος Δυγίτος.

Ὁ Ταβερνιέρος κακῶς ἀκούσας, ὡς εἴθισται πᾶσι τοῖς ξένοις τοῖς ἐπισκεπτομένοις τὰς χώρας καὶ νήσους ἡμῶν, τὰ ὀνόματα τῶν χωρῶν τῆς νήσου Πάρου Παροικίαν. Κέφαλον καὶ Ἄγουσαν διέφθειρε τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς Barequa, Falet καὶ Gusa καὶ εἰς τὴν νήσον Νάξον ὡς πόλεις μετήνεγκεν, ἐξ αὐτοῦ δὲ παρέλαβε ταύτας ὁ Δάππερος. Τὸ Φαλέτ λοιπὸν τοῦ Ταβερνιέρου διὰ τοῦ Δαμπέρου ἀνεπίδαξεν ἡμᾶς ὁ Ἑρνέστος Δυγίτος ὡς ὃν τὸ Φιλώτειον τῆς νήσου Νάξου. Ἐν Ντυμαλιᾷ κεῖνται ἔτι αἱ κώμαι καὶ τὰ κώμια, ὁ Δαμαριῶνας ἐκ τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος Δαμαρίων, οἱ Ἀκαδῆμοι ἐκ τοῦ ἀρχαίου ὀνόματος Ἀκάδημος, ὁ Καλοξυλος (Καλοξυλών), ἡ Μονὴ ἐκ τῆς παρ' αὐτὴν κειμένης ἄλλοτε μονῆς τῆς Παναγίας Δροσιανῆς ἐπικαλουμένης λαβοῦσα τὸ ὄνομα, ἡ Βουρβουριά, ὁ Δαμκλάς, τὸ Κεραμεῖ καὶ τὸ Μετόχι, οὗ οἱ ἄγροί μεθ' ἐτέρων καλουμένων Πεζί, ἐγένοντο τῶν καλλίστων τιμαρίων τῆς νήσου κατὰ τὸ στιχηρὸν τόδε:

Τὸ Πεζί καὶ τὸ Μετόχι
ᾧ χαρὰ στον ἔπου τόχει.

Τὰ ἐθνικὰ τῶν κωμῶν καὶ κωμιῶν τῆς Ντυμαλιᾶς εἶναι τάδε:

Χαλκείτης, Χαλκείτισσα.
Χαρκείτης, Χαρκείτισσα.

(1) Naxos et les établissements Latins de l'Archipel, p. 279.

(2) Les six voyages de Jean Baptiste Tavernier en Turquie, en Perse et aux Indes, (Paris, 1692, in 12°), tom. I, p. 351.

(3) Description exacte des isles de l'Archipel, (Amsterdam, 1700, in 4°), trad. du Flamant, p. 249.

Κουτσοχεραδίτης, Κουτσοχεραδίτισσα.
 Τσικκαλαρειώτης, Τσικκαλαρειώτισσα.
 Φιλωτείτης, Φιλωτείτισσα.
 Δαμαριωνίτης, Δαμαριωνίτισσα.
 Μονοιτσιάτης, Μονοιτσιάτισσα.
 Καλοξυλίτης, Καλοξυλίτισσα.
 Ἀκαδημιώτης, Ἀκαδημιώτισσα.
 Βουρβουριώτης, Βουρβουριώτισσα.
 Κεραμειώτης, Κεραμειώτισσα.
 Μετοχίτης, Μετοχίτισσα.
 Μονιάτης, Μονιάτισσα.
 Δαμαλιώτης, Δαμαλιώτισσα.

Αἱ κῶμαι τὸ Σαγκρί, ἢ Κεραμειῖ, ὁ Κινιδάρος καὶ οἱ Σίφωνες κείμεναι ἐκτὸς τῆς Νηρυμαλίας ἐτέλουν ἄλλοτε αὐτῇ. Τὸ Σαγκρί διαιρεῖται εἰς Ἄνω καὶ Κάτω Σαγκρί, διεφθάρη δὲ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τοῦ Santa Crose, San Crose, Σάγκρος καὶ Σαγκρί ἐκ τοῦ μοναστηρίου τοῦ τιμίου Σταυροῦ τοῦ ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων Φράγκων ἀρπαγέντος, παραμεινάσης τῆς ὀνομασίας τῆς κώμης ἀπὸ τῆς ἐπὶ Φράγκων δουλείας τῶν Ναξίων. Οἱ Σαγκριῶται καλοῦσι μέχρι τοῦ νῦν Σάγκρον (ὁ Σάγκρος) τὸν περὶ τὸ εἰρημένον μοναστήριον χῶρον, παρ' ᾧ κεῖται ἐλαιῶν τοῦ Σάγκρου καλούμενος· τὰ ἐθνικὰ τῶν κωμῶν καὶ κωμίων τούτων εἶναι:

Σαγκριώτης, Σαγκριώτισσα.
 Κεραμειώτης, Κεραμειώτισσα.
 Κινιδარიώτης, Κινιδარიώτισσα.
 Σίφωνιάτης, Σίφωνιάτισσα.

Ἐν Ἀπεράθου κεῖται ἡ ὁμόνυμος κώμη τ' Ἀπεράθου καὶ τὸ κώμιον Δανακὸς (Δονακῶν)· πρῶτος κατ' ἀρχαιότητα μέμνηται τ' Ἀπεράθου ὁ Χριστοφόρος Βονδελμόντιος ἔτει 1413 καλῶν τὴν κώμην Ἀπέρατο(1)· οὕτω καλοῦσιν αὐτὴν καὶ οἱ τὸν Βονδελμόντιον ἀντιγράψαν-

(1) Liber insularum Archipelagi, ed. Sinner, p. 97.— Description des îles de l'Archipel, ed. Legrand, I, p. 58.

Ὁ Νάξιος Ἰωάννης κα-
 λῶν τὴν κώμην Ἀπέρα-
 το (Aperatos). Jacobi
 Storii Miscellanea
 eruditae antiquitatis,
 (Lugduni, 1685, in 8°),
 p. 76°

τες Βενέδικτος Βορδόνης ἔτει 1528 (1), Θωμᾶς Πορκάκκιος ἔτει 1562 (2), Φραγκίσκος Πιακένζας ἔτει 1688 (3) καὶ Ὀλβέρτος Δάππερος ἔτει 1698 (4). Ὁ Βικέντιος Κορογγέλλης καλεῖ αὐτὴν Ἀπεράτου (5), ὁ Ἰωσήφ Πιττῶνος Τουρνεφόρτιος καλεῖ αὐτὴν Πέρατο (6), ὡς καὶ οἱ ἀντιγράφωντες αὐτὸν Φρεισιμᾶνος (7) καὶ Ἰωάννης Κιουσβεργένης (8). Ὁ Πάσχ Κρεῖνεν καλεῖ αὐτὴν Δαπέρατο (9) τὸ ἔθνικόν τῆς μὲν κώμης Ἀπεράθου εἶναι, ὡς προεῖρηται, Ἀπεραθίτης, Ἀπεραθίτισσα, τοῦ δὲ κωμίου Δανακοῦ εἶναι Δανακιώτης, Δανακιώτισσα.

Ἐν Βόθροις κεῖνται αἱ κῶμαι οἱ Βόθροι καὶ τὸ Σκαδό· Βόθροι ὑπὸ τῶν Βοθριανῶν καλοῦνται καὶ οἱ Τρικοκκιές, — ὀνομασθεῖσθαι οὕτω ἐκ τῶν φυομένων πέριξ δένδρων τῶν καλουμένων τρικοκκιῶν τὸ δένδρον τοῦτο ὑπὸ τῶν φυτολόγων καλεῖται *mespilus oxyacantha* (Linn.)· τρικοκκιον δὲ καλεῖ τὸν καρπὸν τῆς μεσπίλου ὁ Διοσκουρίδης (10) —, καὶ τὸ κῶμιον Ἀγία Μαρίνα ἐκ τοῦ ἐν αὐτῷ ὁμωνύμου ναοῦ· οἱ Βοθριάται συνώκησαν καὶ ἕτερον κῶμιον Μέση κληθὲν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς χώρας, ἔνθα συνώκησθη. Οἱ Βόθροι ὑπὸ τῶν Περιχωριτῶν καλοῦνται Ἀνούμερα καὶ Νούμερα. Ἡ τοῦ Λουδοβίκου Ῥοσσίου παραγωγή τῶν Βόθρων ἐκ τοῦ βότρυς — τὸ βότρυ, βότρυον (11) —, δὲν εἶναι ὀρθή, διότι οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν ἢ λέξις τῷ ὀνόματι τῆς χώρας τῶν Βοθριανῶν, διότι οἱ Βόθροι ἐκλήθησαν ἐκ

(1) Libro di Benedetto Bordone Nel qual si ragiona de tutte l'isole del mondo, fol. XLVa.

(2) L'isole più famose del mondo, descritto da Tomase Porcachi, (Venetia, 1620, in fol.), p. 124.

(3) L'Egeo redivivo ò sia chorographia de l'Arcipelago, p. 345.

(4) Description exacte des isles de l'Archipel. p. 349.

(5) Isolario, descrittione geografico — historica, sacro — profana, antico — moderna di tutte isole, tomo II, del Atlante Veneto, p. 233.

(6) Relation d'un voyage en Levant, tom. I, p. 83.

(7) Description historique et géographique de l'Archipel, (Neuwied sur le Rhin, 1799, in 8°), p. 58.

(8) Reise durch die Inseln des Archipelagos, (St. Pétersbourg, 1793, in 12°), S. 72.

(9) Breve descriptione dell' Arcipelago, ed. L. Ross, p. 61.

(10) Διοσκουρίδου περὶ ὕλης ἰατρικῆς, (Lipsiae, 1829, in 8°), ed. C. Kühn, tom. I, 169, p. 152.

(11) Reisen auf den griechischen Inseln des ägäischen Meeres, Bd. I, σ. 41.

τοῦ βόθρου ὡς κειμένης τῆς χώρας ὡσεὶ ἐν βόθρῳ· τὰ ἔθνικὰ τούτων εἶναι :

Τρικοκκιάτης, Τρικοκκιάτισσα.

Σκαδιώτης, Σκαδιώτισσα.

Μεσώτης, Μεσώτισσα.

Ἄνουμερίτης, Ἄνουμερίτισσα.

Νουμερίτης, Νουμερίτισσα.

Ἐν Κωμιακῇ κεῖται ἡ ὁμόνυμος κώμη Κωμιακῇ, ἧς τὸ ἔθνικόν εἶναι, ὡς προερρήθη, Κωμιακίτης, Κωμιακίτισσα.

Τὸ μὲν ἔθνικόν τοῦ παιδὸς λήγει εἰς τὰς καταλήξεις-άκι καὶ-πουλο, ὡς Ἄξιωτάκι καὶ Ἄξιωτόπουλο, τὸ δὲ τῆς κορασίδος εἰς-πουλα ὡς Ἄξιωτοπούλα· ὁμοίως τὰ ἔθνικὰ ὑποκοριστικὰ τῶν ἔξω τῆς πόλεως οἰκούντων εἶναι χωριανάκι καὶ χωριανόπουλο καὶ χωριαγοπούλα· ἀξιώτικον (1) δὲ καλεῖται πᾶν τὸ ἐν τῇ νήσῳ παραγόμενον.

Ἐν Σύμφ. ἔτι 1916.

ΠΕΡΙΚΛΗΣ Γ. ΖΕΡΑΛΕΝΤΗΣ

(1) Καισαρίου Δαπόντε Κήπος ἡμετέρας ἐπιπέρας βιβλίον περιέχον τὴν περίοδον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιῦ Σταυροῦ, σελ. 287.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ